

KONCEPCJA ODBUDOWY HEŁMU WIEŻY KOŚCIOŁA P.W. M.B. NIEUSTAJĄCEJ POMOCY W ŚWIDWINIE

Bogusław PODHALAŃSKI*

* Uniwersytet Rolniczy im. H. Kołłątaja w Krakowie, Wydział Inżynierii Środowiska i Geodezji, Katedra Gospodarki Przestrzennej i Architektury Krajobrazu, 31-120 Kraków, al. Mickiewicza 21, Polska

E-mail: boguslaw.podhalanski@urk.edu.pl URL: [Wydział Inżynierii Środowiska i Geodezji UR \(urk.edu.pl\)](http://Wydział%20Inżynierii%20Środowiska%20i%20Geodezji%20UR%20(urk.edu.pl))

Słowa kluczowe: zabytek, architektura, system konstrukcyjny, koncepcja

ABSTRAKT

Kościół pod wezwaniem Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Świdwinie powstał jako kolejny po wcześniejszym, wzniesionym prawdopodobnie przed rokiem 1338, który nie zachował się. Pierwszą połowę XV wieku przyjmuje się za czas powstania obecnie istniejącego, gotyckiego kościoła [1], w którego ciekawej historii znajduje się wzmianka o pokryciu w 1505 roku hełmu wieży blachą miedzianą. Niestety w roku 1664 oraz w 1670 hełm został zniszczony przez uderzenie pioruna, z kolei w 1689 kościół spłonął w pożarze miasta i został po raz kolejny odbudowany w 1692 roku. Ponownie w 1771 roku hełm został zniszczony przez piorun, odbudowa nastąpiła dwa lata później. Lata 1827 – 1833 przyniosły restaurację kościoła oraz zmianę form architektonicznych i wyposażenia w stylu neogotyckim. Armia Czerwona podczas ostrzału artyleryjskiego zniszczyła kościół i wieżę 5 marca 1945 roku wraz z całym miastem, odbudowa nastąpiła w latach 1948 – 1950. Kolejny remont prowadzono w latach 1984 – 1995. Istniejąca forma architektoniczna ceglanej wieży jest charakterystyczna dla budowli brandenburskich, będąc od strony zachodniej szersza niż nawa kościoła [2]. Dokonano kwerendy wśród dostępnych źródeł historycznych oraz wykonanych dotychczas opracowań dotyczących prac konserwatorskich i innych, wykonywanych przy zabytku.

Niestety nie udało się odnaleźć dokumentacji budowlanych czy konstrukcyjnych, na podstawie których wykonano prace zabezpieczające kościół po zniszczeniach wojennych, jedynie zlokalizowano stosunkowo

późne, wykonane około 2000 r. opracowania [3] dotyczące remontu konserwatorskiego ceglanych wątków elewacji wieży i kościoła. Forma architektoniczna samego obecnie istniejącego hełmu wieży to niski ostrosłup, nie kontynuujący historycznie udokumentowanych w przedstawieniach ikonograficznych [4], zmieniających się w czasie wertykalnych form. Ideą obecnej próby rewitalizacji bryły hełmu wieży był powrót do pierwotnego wyglądu z czasów gotyku, to jest wysokiej, strzelistej iglicy, wykonanej ze współczesnych materiałów, przy użyciu nowych technologii. Istotnym czynnikiem, który wzięto pod uwagę, była możliwość podzielenia konstrukcji na możliwe do przetransportowania, przygotowane do podniesienia dźwigiem i zamontowania na wieży moduły, całkowicie wykończone z zewnątrz i wewnątrz.

Zaprezentowana koncepcja uzyskała aprobatę konserwatorską.

W związku z tym, zaproponowano trzy sposoby realizacji przedsięwzięcia, to jest:

- a) tradycyjną konstrukcję w formie przestrzennej kratownicy, ze stali ocynkowanej lub nierdzewnej, z obudową ze sklejki wodoodpornej i pokryciem z blachy miedzianej, łączonej w sekcjach na śruby od strony wnętrza wieży,
- b) przestrzenną strukturę z drewna klejonego, z analogicznym pokryciem i sposobem łączenia sekcji,
- c) przestrzenna strukturę laminowaną, z użyciem włókna węglowego, zintegrowaną z pokryciem z karbonu, łączonej na śruby od wewnątrz.

W celu wyboru sposobu realizacji dokonano wstępnego rozeznania rynku wśród firm zajmujących się wykonywaniem konstrukcji budowlanych, co do faktycznych możliwości realizacji oraz przybliżonych kosztów wykonania oraz montażu na zaadaptowanej odpowiednio podstawie, umieszczonej na szczycie istniejącej wieży ceglanej. Wobec braku aktualnych informacji co do wymiarów oraz stanu technicznego wieży, podjęto działania w celu wykonania inwentaryzacji przy użyciu skanowania laserowego 3D, wykonania ekspertyz: konstrukcyjnej i geologicznej a także rozeznania dostępności sprzętu montażowego i transportowego.

W chwili obecnej (10.2023 r.) nie są jeszcze dostępne wyniki rozeznania wśród potencjalnych wykonawców. Przygotowano analizę wielokryterialną, w celu dokonania wyboru zarówno jednej z zaproponowanych technologii związanych z odpowiednim zestawem materiałów budowlanych, jak i wynikami analizy potencjalnych kosztów realizacji inwestycji, co zapewne będzie przeważającym czynnikiem,

przesądającym o ostatecznym wyborze jednego z zaproponowanych rozwiązań. Nie wykluczone jest także, że może zostać zaproponowane inne, niż zaprezentowane w artykule rozwiązanie techniczno–technologiczno–materiałowe. Powodzenie całości przedsięwzięcia zależeć będzie głównie od możliwości pozyskania środków na jego realizację. Niemniej należy zauważyć, iż ze względów krajobrazowych a także historycznych, budowa strzelistego hełmu może przyczynić się nie tylko do podniesienia stopnia atrakcyjności panoramy miasta, lecz również poprzez realizację platformy widokowej w wieży, do zwiększenia zainteresowania zabytkiem wśród mieszkańców oraz odwiedzających miasto turystów.

LITERATURA

- [1] M. Słomiński, OT NID w Szczecinie, źródło: <https://zabytek.pl/pl/obiekty/swidwin-kosciol-par-pw-matki-boskiej-nieustajacej-pomocy>
[2] <https://rowery.wzp.pl/3500-pomorze-zachodnie-kosciol-pw-matki-bozej-nieustajacej-pomocy>
[3] J.W. Łukaszewicz „Stan zachowania oraz program prac konserwatorskich przy elewacjach kościoła parafialnego p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Świdwinie, woj., Zachodnio – Pomorskie”, Świdwin –Toruń, 2006
[4] Zamkomania. Polskie zamki i dwory obronne. Źródło: <https://zamkomania.pl/swidwin.php>

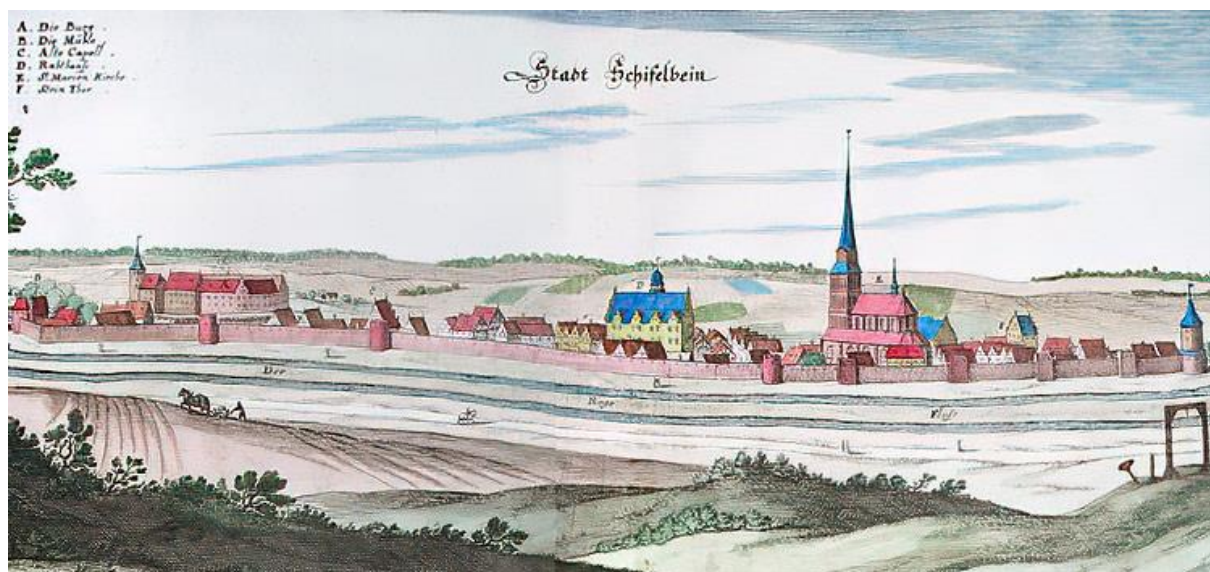

Fig. 1. Panorama ilustrująca wygląd hełmu wieży kościoła p.w. M.B Nieustającej Pomocy w Świdwinie, źródło: <https://zamkomania.pl/swidwin.php>

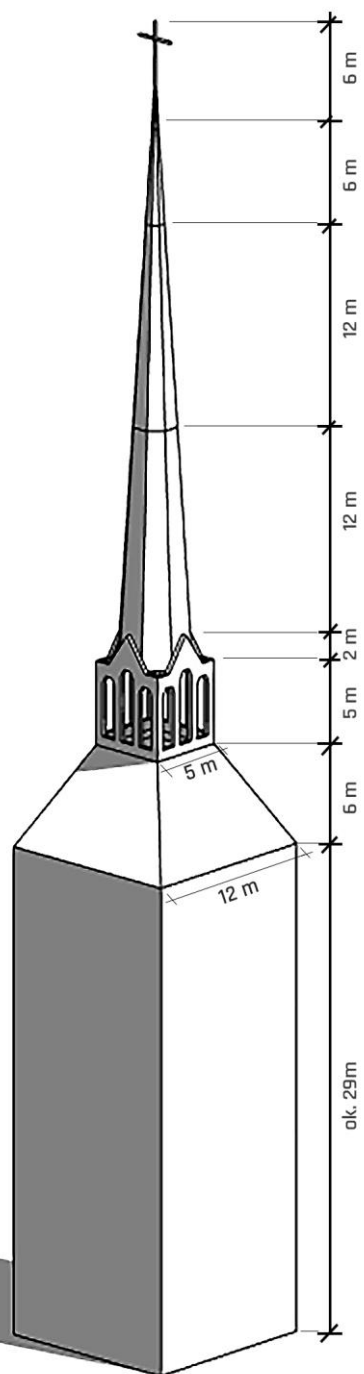

Fig. 2. Obecny wygląd wieży i jej zwieńczenia. Fot. Cz. Stoma

Fig.3. Schemat koncepcji konstrukcyjnej i podziału na sekcje projektowanego helmu wieży. Proj. autor